

**Пархоменко Олександр Григорович,**

кандидат географічних наук, доцент,  
доцент кафедри екології, географії та природокористування,  
Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка,  
старший науковий співробітник, Ічнянський НПП.

[sasho1979turizm@ukr.net](mailto:sasho1979turizm@ukr.net)

**Ковальська Леся Володимирівна,**

кандидат географічних наук, доцент,  
доцент кафедри туризмознавства і краєзнавства,  
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника,  
науковий співробітник, Галицький НПП

[lesia.kovalska@pnu.edu.ua](mailto:lesia.kovalska@pnu.edu.ua)

## ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА ГІДРОЛОГІЧНИЙ РЕЖИМ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ІЧНЯНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

Ічнянський національний природний парк (далі Ічнянський НПП) розміщений на території Прилуцького району Чернігівської області [1]. Головними водними артеріями парку є річки: Удай, Іченька та Радківка, які відіграють ключову роль у формуванні унікальних екосистем природоохоронної території [3].

Річка Удай – права притока річки Сули, що належить до басейну р. Дніпро [4]. Вона бере початок з болота неподалік с. Рожнівка Ічнянської ТГ, протікаючи територією Ічнянського НПП, який розміщений у межах Придніпровської низовини. Річка має звивисте русло. Лівими притоками р. Удаю є річки Іченька та Радківка. Річка Іченька бере свій початок на східній околиці міста Ічня в урочищі Верхівня. Її довжина у межах парку

становить 28 км. Неподалік с. Грабів вона впадає у р. Удай. Річка Іченька має 14 приток загальною довжиною 46,7 км, серед них: Рудка, Кищик, Куличка, Куликівка, Романівка, Безіменна, Гнилиця [6]. Річка Радківка – друга ліва притока р. Удаю. Вона бере свій початок з джерел у с. Августівка. Протікає на території Прилуцького району у південно-західному напрямку. Річка Радківка має шість приток довжиною до 10 км, серед них: Гранівка, Пелюхівка тощо.

Річки парку зазнали значного антропогенного впливу, зокрема зарегулювання русла у вигляді спорудження ланцюга ставків на рр. Іченька та Радківка. Зокрема, на р. Іченька споруджено такі ставки: Зазим'я, Панський або Галаганівський, Бойчак, Заводський спиртового заводу, Софіївський. На р. Радківка, протяжністю близько 3 км споруджено 6 ставків (Дзюбівський, Химчине, Філоновський, Садовський, Будівський, Центральний). Всі вони уповільнили течію річок й змінили морфометричні параметри їх русла. У ХІХ ст. (до створення ставків) глибина р. Удай сягала 4 м, а ширина становила 6 м. У наш час глибина коливається від 0,5 до 3 м, а ширина у період межені становить 1 м, у період водопілля – 5 м.

На гідрологічний режим річок парку вплинула й зміна клімату [5]. У 2022 та 2024 рр. зафіксовано пересихання р. Удай [2]. Упродовж 2025 р., зокрема травня та червня, коли погодні умови були нестійкими, спостерігалось поступове зниження рівня поверхневих вод.

У травні 2025 р. переважала тепла погода з незначною кількістю атмосферних опадів, які забезпечили лише поверхнєве зволоження ґрунту. Ранкові температури повітря коливалися у діапазоні від +3 °С (02 та 12 травня) до +19 °С (26 травня), тоді як денні – від +8 °С (09 травня) до +26 °С (04, 25 та 27 травня) (рис. 1). На початку місяця переважали відносно прохолодні погодні умови, однак після 10 травня спостерігалось поступове підвищення температурних показників. У другій половині місяця денні температури стабілізувалися у межах +18...+26 °С, що вплинуло на величину випаровування й сприяло зниженню рівня поверхневих вод.

Червень 2025 р. характеризувався контрастним поєднанням спекотної посушливої погоди (ранкові температури змінювалися у межах від +10 °С (11 та 23 червня) до +20 °С (08 та 17 червня), денні – від +16 °С (12 червня) до +33 °С (08 червня) та прохолодних дощових періодів.

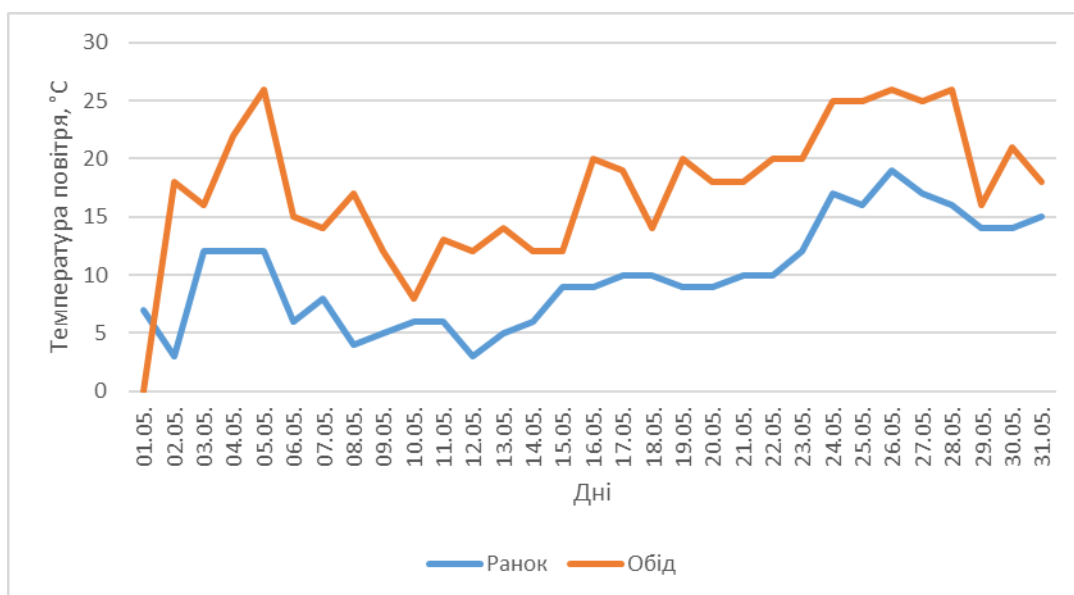


Рисунок 1. Температурний режим у травні 2025 р.

У межах Ічнянського НПП спостерігалось 9 днів з дощами різної інтенсивності, переважанням затяжних опадів зливого характеру (13, 15 червня) та вітром (19, 20, 26 червня). На фоні високих денних температур (+28...+33 °C) короточасні дощі, які випадали переважно ввечері та вночі (02, 03, 06 червня) сприяли частковому зволоженню верхніх шарів ґрунту, однак не вплинули на рівень поверхневих вод через активне випаровування. У малих річках та ставках продовжувалося поступове зниження рівня води. У другій та третій декадах (11–30 червня) відбулося різке зниження температури: ранкові показники опустилися до +10...+13 °C, а денні – до +16...+22 °C (рис. 2).

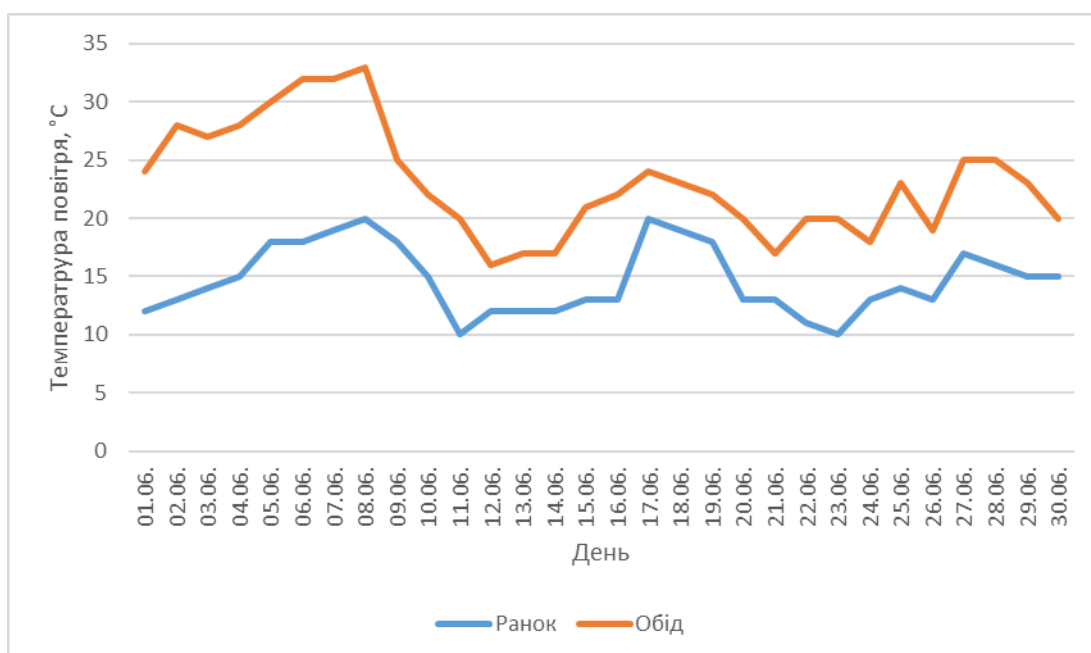


Рисунок 2. Температурний режим у червні 2025 р.

Цей період супроводжувався переважно похмурою, вітряною та дощовою погодою (12–15, 19–20, 22, 24–26, 28 червня), що спричинило підвищення відносної вологості повітря до 95–96 % та зволоженню ґрунту, проте на рівень води у річках та ставках це не вплинуло.

Загалом, гідрометеорологічна ситуація червня 2025 р. вказує на значну нерівномірність у розподілі опадів. Підвищення вологості повітря до 95 % обумовило поверхнєве зволоження ґрунту, але не сприяло підвищенню рівня води у водоймах Ічнянського НПП. Наприклад, у Дзюбівському ставку, у період з 12 травня – по 30 червня 2025 року рівень води суттєво знизився (рис. 3).



Рисунок 3. Коливання рівня вод у Дзюбівському ставку (травень–червень 2025 р.)

Отже, останнім часом кліматичні зміни суттєво впливають на екосистеми. Загальне потепління планети призводить до зростання температур і зменшення кількості опадів. Підвищення температури повітря прискорює процес випаровування, що призводить до зниження рівня води, зокрема, у незначних за площею поверхневих гідрологічних об'єктах. Така зміна зумовлює необхідність перегляду підходів до управління водними ресурсами у межах природоохоронної території.

### Перелік посилань

1. Ічнянський національний природний парк. URL: <http://ichn-park.in.ua> (дата звернення: 07.02.2025).
2. Пархоменко О.Г. Кліматичні особливості Ічнянського національного природного парку. The 3rd International scientific and practical conference «Global trends in the development of educational systems» (January 21-24, 2025) Bergen, Norway. International Science Group. 2025. Р. 57–60.
3. Пархоменко О.Г., Лисенко Г.М. Зміни кліматичних умов території Ічнянського НПП на Чернігівщині та їх вплив на збереження біорозмаїття. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Природоохоронні території Карпат: виклики та перспективи сталого*



розвитку» (15-16 травня 2025) м. Косів, Івано-Франківська область. 2025. С. 157–160.

4. Пархоменко О.Г. Просторово-часовий аналіз морфометричних характеристик водних об'єктів Ічнянського національного природного парку. *II Міжнародна науково-практична конференція “Сучасний стан та тенденції розвитку науки та освіти”* (10 лютого, 2025) Дніпро, Україна. 2025. С. 193–197.
5. Пархоменко О.Г. Температурний режим як фактор впливу на екосистеми Ічнянського національного природного парку. *Global Trends in the Development of Information Technology and Science: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity*. (Червень 25-27, 2025). Стокгольм, Швеція. 2025. С. 92–98.
6. Савон О.А. Удай тихоплинний (Минуле і сучасне річки та її притоків). Ніжин: Аспект-Поліграф. 2007. 192 с.